

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

8. Benevolentia mirabilis nuptiaru[m] conciliatrix.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

matrimonium fuisse felicissimum? Nam in illud forma, diuitia, nobilitas, & quod præcipuum est, virtutes confluerunt. Per has enim cetera bona condiuntur; sine his, sunt superbia, rixarum & mille malorum instrumenta. Satis de ceteris prospicit Deus illis, qui virtutem in ultimis non habent, dum nuptias moliantur, neque tam hominum, quam Dei conciliatione, vxores quærunt; & potius educationem bonam, moresque probos ac commodos, quam genus, crumenam, & vultum spectant. Qua de causa Pulcheria sapientissima herois fratri suo Theodosio Imperatori Eudoxiam pauperem, sed insigniter eruditam, & pulchrè moratam vxorem procurauit. Talis coniux donum DEI est: *Domus & diuitia dantur à parentibus: à Domino autem propriè vxor prudens*, immo & diues, si diues proficit.

Italicus auctor, siue Poëtica licentia, siue fide historica, scribit; quod, tanquam falsum damnare, audacius est, quam narrare, vel traditur; valde enim & verosimile est, & idoneum ad laudes diuinæ providentiæ commendandas. Memoratur igitur, duas, in Italia arces fuisse, in amœnis collibus, sitas, loco vicinas, sed à diuersis incolis possessas. In vna harum prænobilis femina degebat, quæ *Vicanam* habuit fortunam & obsequentem, & quam Græci ἀνδραγαθήν, *fortem & virilem* solent nominare. Erat illi ætas florida, valetudo vegeta, venustas ambitione digna, opes immensæ. Sed, ne nimis beata esset, mors illi iuuenem maritum subduxit; ex eo tamen filium biennem reliquit. In altera arce, *lana numina*, & mala fortuna videbatur habitare, Inopia, & Egestas; sed eam tenebat optima stirpis, & electæ virtutis homo. Hic, suo bono, existimans *Orbonam* in alteram arcem immigrasse, cœpit cogitare de nuptijs inde sibi procurandis; facileque putabat, quod sibi, in diuitijs, deesset, id viridi iuuentute compensari, & viduam mascula prole comitatam, satisque ab opibus instructam, nullo negotio, in matrimonium consensuram. *O quoties miseros spes fallit amantes!* Nihil ille officiorum omisit. Prensaui cognatos: comitate verborum omni deliniuit famulos eius: nulli non ad illam tendenti salutariunculam imposuit: quin & mascula, quantumuis tenuia, tamen, vel defraudato Genio, auctiora

Prou. 19. 14.

VIII.

Cicero

auctiora missitavit. Dedit etiam operam, ut quoties illa in campum procederet, velut casu obuius, ad curram adequaretur; unâ venatum, unâ cœnatum iret, si illa foris, atque apud consanguineos conuiujs interesset. Ibi omnis generis illi vrbauitates exhibebat. Denique Dianam ipsam, aut Lucinam, nemorensem non magis coluisset. Et, quia amor insanos facit, non solum, in illius honores, tanquam quidam *crinitus Iouis*, saepe cithara personabat aurata, ut cantu eam demulceret; sed etiam non dedignatus est facere, quod illi fecerunt olim, qui solebant

Prudent, in
Apoth.

diiv

Martian. Capell. lib. 1. & S. Aug. lib. 7. de ciuit. c. 3.

Cic. pro Cluent.

Caput ante pedes carnare Minerus Fictilis, & soleas Innonis lambere.

Hæc omnia quorsum fierent, non ignorauit iuuenis vidua, sed ut est hoc hominum genus, superbum, quanto affectatius amiebatur, tanto fastuosius procum fastidiebat; hæc ipsa forte se de causa, in diuinis oculis, repudio dignum. Nihil, o iuuenes, nugæ vestrae, nihil insanæ proficiunt: si connubia felicia queritis, Deo duce, querite; Iuno *Terduca*, seu *Domiduca*, nomen est, non Numen. Igitur & huic proco nihil profuit elegantijs auticis uti. Nam & cum honestos proceres ad viduam legasset, qui, suo nomine, illam peterent vxorem, multis eius argumentis refutatos remisit. Nimirum nondum se, in eundem de secundis votis, cogitasse; nimis adhuc recentem esse memoriam prioris, unde quaque charissimi mariti; a quo vnice sibi amatam prolem nolite obicere vitrici iniurijs; probe enim sibi constare, quibus modis tractari consueuerint liberi a parentibus alienis: nolite se *nubere in familia luctum, atque in priuignorum funus*: vno verbo, stolidum esse, pauperem eligere, cum tot sint opulenti, quorum liberrimam habeat optionem. Hoc aculeato responsõ reduces legati, procum confoderunt: qui spe sua deiectus, diu deliberauit, an solus calibem agere vitam, in tristitia vellet. Ita tamen se tandem ipsum allocutus est. Quid incipies, infelix homo? Inopem vxorem neque tu alere poteris, neque illa te, diuites te contemnunt; quæ loculos loculis æquari volunt. In cassum me demissi, ad tot lenocinia. Omnes blanditiæ, omnes amationes frustra fuerunt. Me vo-

cordem

cordem fecit Dea Verticordia; illam non illaqueavit. Ut insaniui! ut arsi! ut perij! ut me malus abstulit error! Quid agis, anime? cur è fluctibus his non erigis caput? cur ad portum non respicis? cur ad verum Numen non recurris? Pacem postea, veniam precare, audiet preces. A Domino petenda est, à quo datur vxor. Ille si bene sponsis bene voluerit, veniet vxor ultra: sin aliud volet; volo & ego illud. Dixit, & ab omni tumultu pectoris illico quieuit; mansitque, septem totis annis, non modò sine coniuge, verùm etiam sine omni muliere; fors sese, per nemora solans venando; domi, quidquid à familiæ contractissimæ negotijs illi superfuit, Deo transcribens, diuinis precibus occupatus. At neque vidua interim nupsit; vel quòd illi nullus omnium placeret, vel quòd spem amoremque eorum in filio suo consumeret. Nempe, *Omnis in Ascanio cura parentis erat.* Nonum itaque attingerat annum, atque ut ea ætas vagabunda, nunc huc, nunc illuc excurrit; aliquoties etiam ad vicinam arcem expatiatus, eum ipsum Nobilem permissus est inuisere, quem mater eius à nuptijs reiecerat. Habebat autem Nobilis accipitrem, insignem ad passeris aliasque; minorum gentium volucres capiendas avem; assuetam, ad nutum gestantis, in prædam inuolare, atque ad quamcunque reuocantis vocem reuolare ad manum. Eo accipitre (quia aliud inopia oblectamenti genus illi nihil reliquum fecerat) solebat ad se venienti puero delicias exhibere. Siquidem, ut erat generosæ indolis adolescens, summopere capiebatur, auibis venandis. Et videbatur ipse accipiter puero allubescere, de cuius manu iecinora toties carpebat. Ita, inter puerum, & avem contracta est amica familiaritas. Cupida est hæc ætas; &, quidquid cupit, cupit vehementer. Quamobrem magno cœpit puer auis potiundæ accendi desiderio. Sed, ut erat ad omnem verecundiam educatus, non audebat cupiditatem suam expromere. Ut incendia, sic & desideria pressa magis exæstuant; quod & in hoc euenit adolescente. Quò diutiùs affectum dissimulabat, eò amplius flagrauit; itaque cœpit perditè ardere, ut colorem mutaret, & macie extenuari inciperet; ac tandem, affectu inualefcente, decumberet. Vocati medici, nullum morbi fontem de-

prehendere potuerunt. Et puer in dies deficiebat. Deplorata
res videbatur; cum mater ad filium sola, atque remotis arbi-
tris, ingressa, lachrymis & singultibus merorem testata, etiam
atque etiam rogavit, ut ediceret, quamnam tanti mali causa,
quæ origo esset? nihil se non facturam, quo ei remedium affer-
ri posset. Ibi, interrupta gemitibus voce, *Desine*, inquebat fi-
lius, *desine, mea charissima mater; actum est de vita mea. Quod cu-
pio, sperare non possum. Et, quia desperare cogor, morior.* Attoni-
ta hoc responso parens, *Exprome*, aiebat, *mi fili, quid cupias; ni-
hil tibi denegabitur, quidquid concedi potest. Nulli sum tui, nulli la-
bori parcam. Tu mihi pro omni thesauro, tu pro vita mea eris. Ni-
hil inconsultum, nihil intentatum relinquam.* Et, ut confido, mi-
na firmabit Deus. Animatus hac promissione filius; *Nobilis*,
inquebat, *vicinus noster, accipitrem domi habet; ad venandum aut
agregio eruditum & aucupanti, ad miraculum, obedientem. Eius
habendi desiderio occidit. Nulla enim spes est, ut auem, quoniam illi ca-
ballo chariorem, puero donet. Audiit mater, & expalluit; nam
& illi spes nulla fuit aus adipiscendæ. Quid enim, cogitabat,
num delicias suas unicas à se abdicabit? & verò mihi dabit; à qua
contemptum meminit? & dabit, ut puer habeat illius matris, qua
illum, tot modis officiosum noluit habere? Enimverò gaudebit, & si
ipsi plaudet, tempus venisse, quo se acerbissimo simul, simulq; nullam
sceleris speciem habente vindicta genere possit refrigerare. Addit sar-
casse & ducta, repulsamq; sarcasmo aculeabit. Sed addat; cachinnis
me, immo & plagis excipiat. Vtique non occidet venientem; qui fi-
lium non exclusit. Non hoc mihi toties laudata illius virtus promittit:
de femina vir non volet triumphare. Igitur bono animo esto, fili, di-
cebat, *ibo, & aucupem ipsum aucupabor.* Tu, Deus, da diem hunc
fospitem, annue, sic, ut gratum meum sanem. Sic fata itineri se-
dat, unica puella comitante. Brevis erat via: citò peruenit,
quò tendebat. Miratus Nobilis hospitem novam, quam nun-
quam, in arce sua, viderat; omnis reliquis rebus omnibus, de-
currit ad eam, quam benivolentissime salutandam. Illa gra-
tiam maiorem captatura, adventus sui causam censuit initio
tegendam. Quare varijs ambagibus vsa, prandere se cum illo
velle significavit. Quod ille magni honoris loco accipiens,
etiam*

etiam se inter beneficia professus est numeraturum: vnicum illud excusans, tractari à se eam, pro dignitate, non posse, angustijs temporis & facultatum circumscriptum; neque verò se vnquam aliàs paupertatis iniuriam, quam tunc sensisse grauiorem. Ergo dum quærit omnia, nihil inuenit; ac nisi ab ingenio consilium petisset, impransam erat dimissurus. Accumbitur, & conuiuium celebratur, quale olim Toui Philemon & Baucis fertur struxisse. Nulla ibi argentea aureæue supellex. Sella, nulla. Nulli tapetes. Neque vllus fereulorum apparatus. Iusculum; caro fumo durata; &, quod caput erat, auis vnica, eaque non admodum magna, pipere condita, & pane in artoptato circummenita, totam pompam faciebant. Inter hæc ipsa tamen vultus bonus conuiuatoris & scita comitas, sermonesq; iucundi epulas inprimis exhilarauerunt. Quæ vt non copiosæ, ita citò sunt absunt. Remotis mensis, jam confidentior matrona, seductum ad fenestram Nobilem, in hunc modum compellat: *Haud ignoro, Domine, audacia magna me ream esse, vt que huc venerim, quod nunquam promerui, petitura. Sed me filij amor adigit tentare, quod si negetur, conqueri non possum; si impetraro, filio meo, vitam impetrabo.* Præfatione hac audita, miratur Nobilis, aliquid in domo sua superesse, quod matrona tam diues & alioquin ad preces non admodum prompta, petere à se vellet. Iubet eam edicere; atque, excusationibus omissis, declarare, quid optet, nihil se ei negaturum. Ad quæ mox illa: *Accipitrem, inquit, habes, cuius acquirendi tanta cupiditate filius meus uritur, vt, nisi obtineat, mœrore sit conficiendus. Iam enim panè ad extrema deuenit. Vixq; tandem ab eo diu mihi calatam agritudinis causam expressi. Domi igitur numerat singula temporis momenta donec redeam; solaq; afferenda sibi auis spe animam sustentat fugientem. Hanc ergo, si donas, vitam filio meo, immo & mihi donas. In tua est potestate, duos occidere, si negas.* Expauit ad hæc verba Nobilis, & caput huc atque illuc versans, cœpit indignantissimo similis esse. Quo vultu & matronam terruit, arbitrantem, sua petitione tantopere offensum Nobilem; neque aliud quidquam expectabat, quàm vt facessere, aut etiam in malam rem, cum suo puero, ire iuberetur. Sed longè aliud audiuit. Postquam

quam

quam enim aliquamdiu silens nunc caput scalpfit, nunc pectus pugnis percussit arcis Dominus: *Hei mihi*, dixit, *quid fecisti, Domina, ut tam diu postulata differres? cur non, in prima salutaritate, adventus tui causam mihi indicâsti? serò petis, quod non est amplius in potestate mea. Quam ego libens tibi, longeq; libentius mihi charissimam ac verè pretiosam auem viuam, quam occisam tradidistissem: Nunc autem feres quidem, ad filium tuum, tecum auem, quam à me flagitâsti, sed in visceribus tuis feres. Siquidem, cum aliud in domo mea nihil esset, iusi vel accipitrem occidi, & quam apparitionem condiri, tibiq; apponi. Itaque*

Ovid lib. 6.
Metaph.

Intus habes, quod poscis, ait;

ac, ne friuolam hanc, aut fictam à me putes excusationem, ne pennas auis, & cocum testem! Vidisses attonitam factò hoc matronam, quæ modò lachrymans suam infelicitatem accusabat.

Et modò, si posset, referato pectore, diras

Egerere inde dapes, emersaq; viscera gessit.

ac Mænadi similis, inde se domum proripit, tristique nuncio filium semianimem penitus exanimat. Quo orata, cum luctum nondum eluxisset, aliùs cogitando in se descendens, causam inquisit, ob quam iustissimus Deus, non solùm marito se viduari voluerit ante id hac, verùm etiam nunc dulcissimo filio priuârit. Venit illi in mentem superbia ac fastus, quo prædictum Nobilem, ante septem annos, de moribus adeò laudatum, ob solam inopiam, repudiârat. *Et quam verè laudandum est inquit, quàmq; meritò à me non contemnendus; qui non solùm à me spretus, nullius vindictæ memor, tanta me humanitate accepit, qui non solùm auem liberalissimè erat donaturus; sed etiam, eandem, qua nihil habebat charius, cum cetera inopi deessent, mihi præbere voluit epulandam? Et rursum, postquam audiuit, eam à me viuam flagitari, quàm expalluit? quàm eum poenituit, non posse occisam reddi? Verè talis vir non fuit contemnendus. auro caret, sed non caret aurea charitate; cuius mores, quacunq; femina non plura facit, quàm opes, carnifice digna est marito. Dixit, & Nobilem jam ipsa vltro missis legatis, in matrimonium petiuit; ac deinceps, & filij, & mariti loco habuit. Ita dicuntur postea hi duo coniuges concordiam coluisse, ut exemplum essent bonorum*

rum coniugiorum. Neque sanè melior est ratio, aut qua viri sponfas trahant, aut qua sponfos eligant feminæ; quàm de iudicio virtutis. Quod si opes magis spectent, quàm virtutem, Lessò digniores sunt, quàm Thalassione.

Hoc ita esse, confirmant exempla, quibus eiusmodi sponsæ promissionem suam violantes, & insita quadam animi leuitate, à nuptijs inmundis resiliunt, diuinitus punitæ leguntur. Diues quædam puellâ, in Saxonia, capta amore adolescentis, ab opibus parum instructi; sed fortè, vt Crates ille, patrimonium omne in cerebro ingenioque habentis, matrimonium ei promisit. Promissionem, ne diffidentia locus esset, hoc juramento firmavit: *Vt, si cui alteri annulum daret, nubere tuè, ipso die Nuptiarum, à cacodamone vincta, ad Inferos, asportaretur.* Quæ igitur solet esse constantia in puellis malè educatis, etiam apud illam fuit. Citò alius ei placuit. Citò ei in manum conuenit, coniugiumque spondit, paupere repudiato, & plorare iusso, frustra que illud repetente: *Mopsò Nisa datur.* Fit apparatus, inuitantur amici, celebrantur & epulæ, & nuptiæ, omnia gaudijs feruent. Quibus ne quid desit, remotis mensis, etiam instituuntur choreæ, cantatur, saltatur, clamatur, nec à paucis ridetur rivalis, spe nuptiarum delusus. Dum omnia lætissimè & festiuissimè fiunt, adsunt duo, qui, habitu nobilium, in conchyliata veste, domum ingrediuntur; ascendunt ad locum chorearum. Nec diu spectant saltantes, saltant & ipsi. Vnus, velut honoris causa, sponsam inuitat vltro allubescentem; quam cum semel iterumque in chorea bellissimè circumduxisset, repente è domo, & conspectu omnium asportauit. Quæ nusquam postea comparuit. Tales sponfas, tales decent paranymphi. Quàm verè tunc dici potuit: *Risus dolore miscbitur; & extrema gaudij luctus occupat?* Et quid aliud sperari potest, si tales, ex Orco, hospites, ad nuptias inuitantur? aut si vsurpetur ea coniugibus benedicendi formula, quam vel seriò, vel per iocum docuit Prædicans hæreticus vsurpandam? *Die steyh Lieb gegen Lieb: Sie ist ein Schnur/ vnd er ein Dieb. So gib ich euch zusammen; In aller Teuffel namen.* Id est,

IX.
Martin. Delr.
libr. 3. disq.
Mag. p. 1. q. 7.
sect. 1.

Prou. 14. 13.